

MARIE-THERÈSE COENEN, JEAN-FRANÇOIS DUMONT, JEAN
HEINEN, LUC ROUSSEL, PAUL WYNANTS
«**La Cité. 45 années de combat quotidien**»
Bruxelles, CARHOP-CRISP, 2010, 205 p., ill.

De arbeiderspers, kranten uitgegeven door de arbeidersbeweging, is een fenomeen dat nagenoeg helemaal tot het verleden behoort. In Vlaanderen verdween de socialistische pers in de late jaren zeventig om plaats te maken voor *De Morgen*, die zich aanvankelijk afficheerde als 'progressief dagblad' en zich eerder tot de intellectuele middengroepen richt. *Het Volk*, gestart als 'anti-socialistisch dagblad', werd overgenomen door de VUM (nu Corelio) maar is vandaag van de markt verdwenen. In Wallonië liep het niet anders : de socialistische kranten hadden moeite het hoofd boven water te houden. Een fusie en transformatie tot *Le Matin* bracht geen soelaas : in 2001 viel het doek over de socialistische pers.

Zes jaar eerder wierp *La Cité* de handdoek in de ring. De krant was in 1950 door de christelijke arbeidersbeweging opgericht en was bestemd voor de Franstalige (Waalse) katholieke arbeiders. De krant verscheen tot 1987 (een jaar nadat *De Morgen* een doorstart maakte) en werd vanaf 1988 een weekblad. Dit boek, een co-editie van CARHOP en de CRISP, blikt terug op deze vijfenveertigjarige geschiedenis.

De auteurs zijn vakhistorici en gewezen journalisten van *La Cité*. Ze konden

putten uit het archief van *La Cité* dat door CARHOP wordt bewaard. De collectie van de krant werd vanzelfsprekend ook gebruikt en een aantal protagonisten werd geïnterviewd. Het boek is chronologisch opgebouwd, bevat verder een lijst met alle journalisten die ooit voor de krant hebben gewerkt en biografische notities van de hoofdrolspelers. Een chronologische tabel en een uitgebreid personenregister vergemakkelijken de lectuur.

Monografieën over kranten zijn in de Belgische historiografie eerder zeldzaam. Dat geldt zeker voor de arbeiderspers, die een aantal specifieke kenmerken heeft. Het boek vult dus zeker een leemte, temeer omdat het hier gaat om een bijzonder milieu : de Waalse katholieke arbeiders, een minderheid in een overwegend socialistische regio. Voor die in 1950 'unserved audience' was *La Cité* immers bedoeld. Het dagblad had de bedoeling hen op te voeden : de krant had behalve een journalistieke, ook een opdracht van permanente educatie. Dit emancipatorische project startte, zo weten we nu, op een ogenblik dat de arbeiderspers al over haar hoogtepunt heen was. Dat alles maakt van *La Cité* een interessante casus.

De auteurs geven aan hoe *La Cité* werd opgericht door de organisaties van de christelijke arbeidersbeweging, er aanvankelijk nog sterk mee verbonden was en het katholicisme en de geloofsverdediging centraal stonden. *La Cité* engageerde zich in de schoolstrijd en bestreed de maatregelen van minister van Onderwijs Leo Collard. Daarbij werd de Waalse kaart getrokken. *La Cité* profileerde zich dus aanvankelijk als de verdediger van

de Waalse katholieke arbeidersminderheid in een geseculariseerd Wallonië.

Meer en meer boorde de krant een ander lezerspubliek aan en vond haar weg naar intellectuele middengroepen (leraars), binnen maar meer en meer ook buiten de katholieke wereld, zij het dat daar toch het zwaartepunt bleef liggen. Lezersenquêtes toonden dat de lezers van *La Cité* meer dan gemiddeld geschoold waren. Deze evolutie kon worden vastgesteld in de jaren 1960, maar belette niet dat de krant in moeilijkheden kwam. Die werden acuut in de jaren 1980, en leidden tot conflicten met de christelijke arbeidersbeweging, waarvan men, bij gebrek aan inkomsten, financieel afhankelijk was en bleef. In 1988 transformeerde de krant tot weekblad, maar dat kon de problemen niet oplossen. Andere factoren die bijdroegen aan de neergang waren het terugschroeven van de overheidssteun aan de pers en de mislukte overname in het vooruitzicht van synergieën, van de conservatieve *Le Rappel*, eigenlijk een ideologische tegenstander. Net zoals dat bij *De Morgen* het geval was werden de lezers gemobiliseerd om de krant te steunen, maar ook dat zette te weinig zoden aan de dijk. Vanaf de jaren 1980, jaren van economische achteruitgang maar tevens van de opkomst van de 'nieuwe media' verkeerde het aanvankelijke succesverhaal in zijn tegendeel en volgt de ene reddingspoging de andere op. Ze veranderen niets aan de grond van het probleem dat in 1978 werd geschetst in een interne notitie : de teruglopende verkoop enerzijds en de stijgende kosten anderzijds. Zo bezien past het verhaal van de neergang van *La Cité* in een algemeen patroon, behalve dan dat het zich op een heel korte periode heeft voltrokken.

Het boek levert een bijdrage tot onze kennis van de Belgische pers. De auteurs gaan in op de inhoud van de krant, het lezerspubliek en het politieke profiel. De rol van de toonaangevende journalisten – waarvan een aantal de overstap maakte naar andere media – krijgt veel aandacht. Op de interne conflicten en de conflicten met de christelijke arbeidersbeweging wordt voldoende ingegaan. Het boek is vlot geschreven en de figuren en gebeurtenissen zijn goed gecontextualiseerd.

Toch is het boek op een aantal punten minder overtuigend of lieten de auteurs interessante pistes liggen. Het ontbreken van voetnoten en uitgebreide verwijzingen komt de leesbaarheid ten goede, maar laat de lezer niet toe zich een beeld te vormen van de inhoud van het archief van *La Cité*, terwijl precies die empirische onderbouwing de meerwaarde vormt van het boek. De inhoud van de krant krijgt veel aandacht, maar wordt vooral toegespitst op de meest veelzeggende aspecten : we hadden het al over het politieke profiel, maar er wordt ook ingegaan op de bijzondere verdiensten van een bepaald (sport)journalist of de aandacht van het weekblad voor de sociale zekerheid, wat één van de aantrekkingspunten uitmaakte. Wat een beetje ontbreekt, is de algemene lijn in de berichtgeving : was daar een evolutie in te onderkennen, zowel wat de aandacht betreft die eraan werd besteed als aan de manier waarop de thema's werden benaderd ? Die rode draad, die toelaat het eigen profiel van de krant en de evolutie ervan te volgen, komt te weinig uit de verf. Dit kan tot een vertekening leiden. Zo wordt heel veel aandacht besteed aan de communautaire standpunten

van de krant, waarbij niet goed wordt aangegeven of dit al dan niet ten koste gaat van de aandacht van de krant voor andere domeinen van het politieke en maatschappelijke leven.

Twee punten, die met elkaar samenhangen, hadden meer kunnen worden uitgediept. In vergelijking met andere kranten van de arbeidersbeweging, had *La Cité* potentieel een beter uitgangspunt. Anders dan *Het Volk*, behoorde een groter deel van de lezers tot de meer koopkrachtige intellectuele middengroepen zodat *La Cité*, zo kan men aannemen, het gemakkelijker zou hebben gehad om zich om te vormen tot een moderne progressieve krant. Waarom dit niet is gebeurd, daarover kan de lezer wel een en ander vinden in het boek, maar het thema wordt niet centraal gesteld.

De geschiedenis van *La Cité* vertoont een aantal parallellen met die van *De Morgen*, die rond dezelfde tijd in de problemen raakte en met vergelijkbare middelen als *La Cité* trachtte op een alternatieve wijze aan kapitaal te komen. De vergelijking wordt niet gemaakt, ook al waren er aanknopingspunt zoals het aanboren van een nieuw lezerspubliek, dat samenhang met de opkomst van de nieuwe sociale bewegingen en de spanningen met de georganiseerde arbeidersbeweging, in het ene geval de socialistische en in het andere geval de katholieke.

Dirk Luyten

historische overzichtswerk over deze periode is.

Els Witte

MARIE-THÉRESE COENEN, JEAN-FRANÇOIS DUMONT, JEAN HEINEN, LUC ROUSSEL, PAUL WYNANTS
«**La Cité. 45 années de combat quotidien**»
Bruxelles, CARHOP-CRISP, 2010, 205 p., ill.

De arbeiderspers, kranten uitgegeven door de arbeidersbeweging, is een fenomeen dat nagenoeg helemaal tot het verleden behoort. In Vlaanderen verdween de socialistische pers in de late jaren zeventig om plaats te maken voor *De Morgen*, die zich aanvankelijk afficheerde als 'progressief dagblad' en zich eerder tot de intellectuele middengroepen richt. *Het Volk*, gestart als 'anti-socialistisch dagblad', werd overgenomen door de VUM (nu Corelio) maar is vandaag van de markt verdwenen. In Wallonië liep het niet anders : de socialistische kranten hadden moeite het hoofd boven water te houden. Een fusie en transformatie tot *Le Matin* bracht geen soelaas : in 2001 viel het doek over de socialistische pers.

Zes jaar eerder wierp *La Cité* de handdoek in de ring. De krant was in 1950 door de christelijke arbeidersbeweging opgericht en was bestemd voor de Franstalige (Waalse) katholieke arbeiders. De krant verscheen tot 1987 (een jaar nadat *De Morgen* een doorstart maakte) en werd vanaf 1988 een weekblad. Dit boek, een co-editie van CARHOP en de CRISP, blikt terug op deze vijfenveertigjarige geschiedenis.

De auteurs zijn vakhistorici en gewezen journalisten van *La Cité*. Ze konden

putten uit het archief van *La Cité* dat door CARHOP wordt bewaard. De collectie van de krant werd vanzelfsprekend ook gebruikt en een aantal protagonisten werd geïnterviewd. Het boek is chronologisch opgebouwd, bevat verder een lijst met alle journalisten die ooit voor de krant hebben gewerkt en biografische notities van de hoofdrolspelers. Een chronologische tabel en een uitgebreid personenregister vergemakkelijken de lectuur.

Monografieën over kranten zijn in de Belgische historiografie eerder zeldzaam. Dat geldt zeker voor de arbeiderspers, die een aantal specifieke kenmerken heeft. Het boek vult dus zeker een leemte, temeer omdat het hier gaat om een bijzonder milieu : de Waalse katholieke arbeiders, een minderheid in een overwegend socialistische regio. Voor die in 1950 'unserved audience' was *La Cité* immers bedoeld. Het dagblad had de bedoeling hen op te voeden : de krant had behalve een journalistieke, ook een opdracht van permanente educatie. Dit emancipatorische project startte, zo weten we nu, op een ogenblik dat de arbeiderspers al over haar hoogtepunt heen was. Dat alles maakt van *La Cité* een interessante casus.

De auteurs geven aan hoe *La Cité* werd opgericht door de organisaties van de christelijke arbeidersbeweging, er aanvankelijk nog sterk mee verbonden was en het katholicisme en de geloofsverdediging centraal stonden. *La Cité* engageerde zich in de schoolstrijd en bestreed de maatregelen van minister van Onderwijs Leo Collard. Daarbij werd de Waalse kaart getrokken. *La Cité* profileerde zich dus aanvankelijk als de verdediger van

de Waalse katholieke arbeidersminderheid in een geseculariseerd Wallonië.

Meer en meer boorde de krant een ander lezerspubliek aan en vond haar weg naar intellectuele middengroepen (leraars), binnen maar meer en meer ook buiten de katholieke wereld, zij het dat daar toch het zwaartepunt bleef liggen. Lezersenquêtes toonden dat de lezers van *La Cité* meer dan gemiddeld geschoold waren. Deze evolutie kon worden vastgesteld in de jaren 1960, maar belette niet dat de krant in moeilijkheden kwam. Die werden acuut in de jaren 1980, en leidden tot conflicten met de christelijke arbeidersbeweging, waarvan men, bij gebrek aan inkomsten, financieel afhankelijk was en bleef. In 1988 transformeerde de krant tot weekblad, maar dat kon de problemen niet oplossen. Andere factoren die bijdroegen aan de neergang waren het terugschroeven van de overheidssteun aan de pers en de mislukte overname in het vooruitzicht van synergieën, van de conservatieve *Le Rappel*, eigenlijk een ideologische tegenstander. Net zoals dat bij *De Morgen* het geval was werden de lezers gemobiliseerd om de krant te steunen, maar ook dat zette te weinig zoden aan de dijk. Vanaf de jaren 1980, jaren van economische achteruitgang maar tevens van de opkomst van de 'nieuwe media' verkeerde het aanvankelijke succesverhaal in zijn tegendeel en volgt de ene reddingspoging de andere op. Ze veranderen niets aan de grond van het probleem dat in 1978 werd geschetst in een interne notitie : de teruglopende verkoop enerzijds en de stijgende kosten anderzijds. Zo bezien past het verhaal van de neergang van *La Cité* in een algemeen patroon, behalve dan dat het zich op een heel korte periode heeft voltrokken.

Het boek levert een bijdrage tot onze kennis van de Belgische pers. De auteurs gaan in op de inhoud van de krant, het lezerspubliek en het politieke profiel. De rol van de toonaangevende journalisten – waarvan een aantal de overstap maakte naar andere media – krijgt veel aandacht. Op de interne conflicten en de conflicten met de christelijke arbeidersbeweging wordt voldoende ingegaan. Het boek is vlot geschreven en de figuren en gebeurtenissen zijn goed gecontextualiseerd.

Toch is het boek op een aantal punten minder overtuigend of lieten de auteurs interessante pistes liggen. Het ontbreken van voetnoten en uitgebreide verwijzingen komt de leesbaarheid ten goede, maar laat de lezer niet toe zich een beeld te vormen van de inhoud van het archief van *La Cité*, terwijl precies die empirische onderbouwing de meerwaarde vormt van het boek. De inhoud van de krant krijgt veel aandacht, maar wordt vooral toegespitst op de meest veelzeggende aspecten : we hadden het al over het politieke profiel, maar er wordt ook ingegaan op de bijzondere verdiensten van een bepaald (sport)journalist of de aandacht van het weekblad voor de sociale zekerheid, wat één van de aantrekkingspunten uitmaakte. Wat een beetje ontbreekt, is de algemene lijn in de berichtgeving : was daar een evolutie in te onderkennen, zowel wat de aandacht betreft die eraan werd besteed als aan de manier waarop de thema's werden benaderd ? Die rode draad, die toelaat het eigen profiel van de krant en de evolutie ervan te volgen, komt te weinig uit de verf. Dit kan tot een vertekening leiden. Zo wordt heel veel aandacht besteed aan de communautaire standpunten

van de krant, waarbij niet goed wordt aangegeven of dit al dan niet ten koste gaat van de aandacht van de krant voor andere domeinen van het politieke en maatschappelijke leven.

Twee punten, die met elkaar samenhangen, hadden meer kunnen worden uitgediept. In vergelijking met andere kranten van de arbeidersbeweging, had *La Cité* potentieel een beter uitgangspunt. Anders dan *Het Volk*, behoorde een groter deel van de lezers tot de meer koopkrachtige intellectuele middengroepen zodat *La Cité*, zo kan men aannemen, het gemakkelijker zou hebben gehad om zich om te vormen tot een moderne progressieve krant. Waarom dit niet is gebeurd, daarover kan de lezer wel een en ander vinden in het boek, maar het thema wordt niet centraal gesteld.

De geschiedenis van *La Cité* vertoont een aantal parallellen met die van *De Morgen*, die rond dezelfde tijd in de problemen raakte en met vergelijkbare middelen als *La Cité* trachtte op een alternatieve wijze aan kapitaal te komen. De vergelijking wordt niet gemaakt, ook al waren er aanknopingspunt zoals het aanboren van een nieuw lezerspubliek, dat samenhang met de opkomst van de nieuwe sociale bewegingen en de spanningen met de georganiseerde arbeidersbeweging, in het ene geval de socialistische en in het andere geval de katholieke.

Dirk Luyten